



ANALYSE

Transporttidens betydning for krydssøgning fra de erhvervsgymnasiale til de almengymnasiale uddannelser

Hovedkonklusioner

- I 2020 havde 28 pct. af 1. prioritets ansøgerne til hhx og htx en almen gymnasial uddannelse som 2. prioritet (kaldet en krydssøgning). Det svarer til ca. 4.000 elever på landsplan, viser data fra Børne- og Undervisningsministeriet.
- De erhvervsgymnasiale uddannelser oplever langt flere krydssøgninger end de almengymnasiale uddannelser
- Jo større forskellen er mellem transporttiden til det nærmeste og ikke-nærmeste hhx- eller htx-udbud desto højere andel af eleverne vælger en almengymnasial uddannelse som deres 2. prioritetsansøgning og er dermed krydssøger.
- Transporttid mellem nærtliggende og ikke-nærtliggende uddannelsessteder spiller en stor rolle for, om eleverne krydssøger fra de erhvervsgymnasiale uddannelser til de almengymnasiale uddannelser.

Baggrund

Analysen viser, at transporttid har betydning for unges valg af gymnasial uddannelse. Denne analyse går tæt på elever, der vælger forskellige typer af gymnasial uddannelse som deres 1. og 2.-5. prioritet. Dette med henblik på at undersøge om elever, der har valgt en erhvervsgymnasial uddannelse nærmest deres bopæl, er mere tilbøjelige til at vælge de almengymnasiale uddannelser som 2. prioritet, hvis transporttiden mellem nærmeste og ikke-nærmeste erhvervsgymnasiale uddannelsesudbud øges. Analysen har derfor fokus på at danne et overblik over krydssøgninger mellem de gymnasiale uddannelser med henblik på at belyse, hvorvidt transporttiden har betydning for om 1. prioritetsansøgere til hhx og htx vælger stx eller hf som deres 2. prioritet.

Krydssøgning defineres som elever, der søger forskellige typer af gymnasiale uddannelser i prioriteret rækkefølge. Det kan f.eks. være en elev, som søger hhx som 1. prioritet og stx som 2. prioritet.

Der skelnes mellem to typer af gymnasiale uddannelser i denne undersøgelse. 1) De almen gymnasiale uddannelser (stx og HF) og 2) De erhvervsgymnasiale uddannelser (hhx og htx).

DEG har en formodning om, at forskellen i transporttiden mellem nærmeste og ikke-nærmeste uddannelsesudbud¹ har en effekt for krydssøgningerne på de gymnasiale uddannelser for de elever, hvis 1. prioritet er nærmeste erhvervsgymnasiale udbud.

Transporttid

Dette afsnit belyser sammenhængen mellem transporttid og elevers valg af gymnasiale uddannelser.

Danmarks Evalueringsinstitut (EVA)² har tidligere konkluderet, at unges valg af gymnasiale uddannelser er stærkt betinget af gymnasiets beliggenhed mens valget af studieretning i høj grad er præget af fremtidige uddannelsesønsker. EVA's kvalitative analyse tegner endvidere et billede af, at unge, der vælger en htx eller hhx, oftere har gjort sig specifikke overvejelser om, hvilke fremtidige job- og videreuddannelsesmuligheder deres uddannelsesvalg giver.

En undersøgelse fra Implement Consulting Group og Damvad Analytics³ viser ligeledes at afstand, herunder transporttid, har en betydning for unges valg af ungdomsuddannelse. De konkluderer at de unge i overvejende grad søger gymnasiale uddannelser nær deres bopæl. Analysen var et eftersyn af institutionsudviklingen på undervisningsområdet og den påviste endvidere at 9 ud af 10 gymnasieelever har søgt en uddannelse inden for 20 km af deres bopæl. Analysen påviser også at transportafstanden, transportomkostningerne samt antallet af skift med offentlig transport øger elevernes frafaldsrisiko, efter de har påbegyndt uddannelsen.

Den gennemsnitlige transporttid for 1. prioritetsansøgninger til de erhvervsgymnasiale uddannelser fra deres bopæl til deres nærmeste institution, er på landsplan 24 (hhx) og 29 (htx) minutter jf. tabel 1. Den gennemsnitlige rejsetid til nærmeste institution er derfor 20 og 45 pct. højere for hhv. hhx og htx, end hvis man ser på den gennemsnitlige rejsetid for alle de fire gymnasiale uddannelser, jf. Børne- og Undervisningsministeriet⁴. Tilsvarende er den gennemsnitlige transporttid for 1. prioritetsansøgere til ikke-nærmeste institution for hhx og htx på landsplan hhv. 60 og 68 minutter.

¹ For ansøgere med en hhx-institution som 1. prioritet ses der kun på afstanden til nærmeste og øvrige hhx-institutioner, hvilket ligeledes gør sig gældende for 1. prioritetsansøgere til htx. Det belyses derfor ikke om ansøgerne potentielt bor tættere på et af de øvrige uddannelsesudbud, hvis ikke det er indenfor samme uddannelsestype som er ansøgerens 1. prioritet.

² Uddannelsesvalg i 9. klasse - unges vej mod ungdomsuddannelse, Danmarks Evalueringsinstitut 2019.

³ Eftersyn af institutionsudviklingen på undervisningsområdet, Implement Consulting Group og Damvad Analytics 2020. En afrapportering til Børne- og Undervisningsministeriet og Finansministeriet.

⁴ Børne- og Undervisningsministeriet, Bilag 21: notat om ansøgere, som ikke søger uddannelsessted tættest på deres bopæl.

Tabel 1: Gennemsnitlig afstand (i minutter) fra ansøger og til 1. prioriterede institution fordelt på ikke-nærmeste og nærmeste institution samt erhvervsgymnasiale uddannelser og landsdel, skoleåret 2019/2020.

| Landsdel | Hhx | | | Htx | | |
|----------------------|-----------|-----------|------------|-----------|-----------|------------|
| | Ikke-n. | Nærm. | Difference | Ikke-n. | Nærm. | Difference |
| Bornholm | . | 27 | - | . | 24 | - |
| Fyn | 81 | 31 | 50 | 49 | 34 | 15 |
| Københavns by | 38 | 18 | 20 | 28 | 18 | 10 |
| Københavns omegn | 46 | 16 | 30 | 44 | 18 | 26 |
| Nordjylland | 67 | 26 | 41 | 72 | 32 | 40 |
| Nordsjælland | 64 | 27 | 37 | 68 | 32 | 36 |
| Sydjylland | 91 | 22 | 69 | 107 | 30 | 77 |
| Vest- og Sydsjælland | 91 | 28 | 63 | 94 | 32 | 62 |
| Vestjylland | 75 | 21 | 54 | 114 | 32 | 82 |
| Østjylland | 79 | 23 | 56 | 169 | 27 | 142 |
| Østsjælland | 67 | 28 | 39 | 61 | 30 | 31 |
| Hele landet | 60 | 24 | 36 | 68 | 29 | 39 |

Kilde: Børne- og Undervisningsministeriet; notat om ansøgere, som ikke søger uddannelsessted tættest på deres bopæl og DEG's beregninger

Særligt findes det at transporttiden i landsdelene København by og Københavns omegn er væsentligt lavere for både 1. prioritetsansøgerne til nærmeste og ikke-nærmeste institution sammenholdt med de resterende landsdele.

Forskellen mellem 1. prioritetsansøgers transporttid til nærmeste og ikke-nærmeste hhx- og htx-udbud varierer meget på tværs af de to uddannelser og ligeledes på tværs af landsdelene. Som det ses i tabel 1, er forskellen i rejsetiden for 1. prioritetsansøgningerne til nærmeste og ikke-nærmeste institution lavest i landsdelene Københavns by og Københavns omegn for hhx, hvor det tilsvarende er Københavns by og Fyn for htx.

Det er særligt ansøgere i landsdelene København by, Københavns omegn samt Østsjælland, der ikke søger deres nærmeste erhvervsgymnasiale udbud som 1. prioritet. Ansøgerne i Vest- og Sydsjælland vælger i større grad, end de resterende landsdele, det nærmeste erhvervsgymnasiale udbud med undtagelse af Bornholm, hvor alle ansøgerne vælger det nærmeste udbud, da der kun er et campus på Bornholm.

En opgørelse over andelen af elever, hvis 1. prioritet ikke er elevens nærmeste institution opgjort på hhv. hhx og htx samt landsdele er at finde i tabel 2.

Tabel 2: Andelen af 1. prioriterede institutioner, der ikke var elevens nærmeste institution, fordelt på hhx og htx samt landsdele for skoleåret 2019/2020.

| Landsdel | Hhx | Htx |
|----------------------|------------|------------|
| Bornholm | 0% | 0% |
| Fyn | 16% | 33% |
| Københavns by | 85% | 64% |
| Københavns omegn | 42% | 39% |
| Nordjylland | 25% | 34% |
| Nordsjælland | 24% | 10% |
| Sydjylland | 17% | 14% |
| Vest- og Sydsjælland | 8% | 9% |
| Vestjylland | 18% | 14% |
| Østjylland | 18% | 24% |
| Østsjælland | 35% | 42% |
| Hele landet | 29% | 30% |

Kilde: Børne- og Undervisningsministeriet; notat om ansøgere, som ikke søger uddannelsessted tættest på deres bopæl

Krydssøgning blandt grundskoleelever, der søger en gymnasial uddannelse som 1. prioritet

I 2020 havde ca. 4.000 elever på landsplan en erhvervsgymnasial uddannelse som 1. prioritet og en almen gymnasial uddannelse som 2. prioritet. Det svarer til at 28 pct. af ansøgerne havde en erhvervsgymnasial uddannelse som 1. prioritet og en almen gymnasial uddannelse som 2. prioritet, jf. svar på spørgsmål 25 (alm. del)⁵.

Elevers krydssøgning til de gymnasiale uddannelser varierer i stor grad på tværs af de gymnasiale udbud. Tendensen er særligt fremtrædende for de erhvervsgymnasiale uddannelser. 47 pct. af 1. prioritetsansøgerne til hhx vælger stx som 2.-5. prioritet direkte efter grundskolen. På htx vælger 38 pct. af 1. prioritetsansøgerne stx som 2.-5. prioritet direkte efter grundskolen. På stx findes tilsvarende at 17 og 8 pct. af eleverne, hvis 1. prioritet er stx, krydssøger til hhv. hhx og htx. Krydssøgningen fra stx til de erhvervsgymnasiale uddannelser forekommer i mindre udpræget grad end for de elever, hvis 1. prioritet er hhx eller htx,

En opgørelse over krydssøgninger blandt elever, der søger en gymnasial uddannelse direkte efter grundskolen som 1. prioritet, er at finde i tabel 3.

⁵ <https://www.ft.dk/samling/20201/almdel/buu/spm/25/svar/1707873/2273193.pdf>.

Tabel 3: krydssøgninger blandt elever⁶, der søger en gymnasial uddannelse direkte efter grundskolen som 1. prioritet.

| 2019 | | 1. prioritet | | | |
|-----------------|-----|--------------|-----|-----|-----|
| | | Hf | Hhx | Htx | Stx |
| 2.-5. prioritet | Hf | - | 6% | 4% | 6% |
| | Hhx | 7% | - | 9% | 17% |
| | Htx | 3% | 6% | - | 8% |
| | Stx | 27% | 47% | 38% | - |

Kilde: bilag 21 fra ekspertgruppe vedr. fordeling af elever på de gymnasiale uddannelser.

Sammenhængen mellem krydssøgning og transporttid

Det formodes, at forskellen i transporttiden mellem nærmeste og ikke-nærmeste uddannelsesudbud har en betydelig effekt for krydssøgningerne på de gymnasiale uddannelser for de elever, hvis 1. prioritet er nærmeste erhvervsgymnasiale udbud.

For at undersøge dette, har vi sammenholdt andelen af krydssøgninger fra hhx og htx som 1. prioritet til stx som 2. prioritet med forskellen i transporttiden mellem et nærtliggende og et ikke-nærtliggende hhx- og htx-udbud.

Vi finder, at ansøgerne med 1. prioritet til nærtliggende hhx og htx i overvejende grad har de almengymnasiale uddannelser som 2. prioritet, hvis transporttidsforskellen mellem de alternative nærtliggende og ikke-nærtliggende hhx- og htx-institutioner er stigende. Transporttid spiller derfor en betydelig rolle ift. elevernes prioriterede valg af de forskellige gymnasiale uddannelser.

Særligt i Sydjylland findes det at transporttiden mellem nærmeste og ikke-nærmeste hhx-institutioner er stor, hvor andelen af elever som vælger en almengymnasial uddannelse som 2. prioritet er tilsvarende høj. Incitamentet til at vælge de almengymnasiale uddannelser som 2. prioritet findes derfor at være stærkere som følge af, at transporttiden mellem nærmeste og ikke-nærmeste institution er høj.

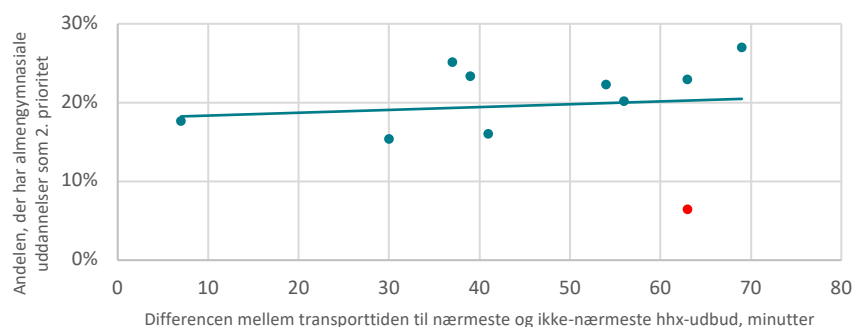
En opgørelse over sammenhængen mellem andelen af 1. prioritetssøgninger til hhx eller htx, der har almengymnasiale uddannelser som 2. prioritet og differencen mellem transporttiden (i minutter) til nærmeste og ikke-nærmeste hhx- eller htx-udbud opgjort på landsdele, er at finde i hhv. figur 1 og 2. Generelt viser figurerne en tendens til, at jo længere transporttid der er mellem nærmeste og ikke-nærmeste hhx eller htx udbud des større er sandsynligheden for, at eleverne vælger en almengymnasial uddannelse som 2. prioritet.

⁶ Det samlede tal er ikke lig summen af, hvor mange der har søgt de tre andre gymnasiale uddannelser. Det skyldes, at den samme ansøger kan tælle flere gange, hvis ansøgeren eksempelvis udover at have sin 1. prioritet har flere andre gymnasiale uddannelsestyper som de resterende op til 5. prioriteter.

Der er dog enkelte observationer i hhv. figur 1 og 2, som skiller sig markant ud, hvilket er markeret med rød og bidrager til en reduceret effekt. Hvis man fjerner disse markante observationer, vil man opleve, at differencen mellem transporttiden (i minutter) til nærmeste og ikke-nærmeste hhx- eller htx-udbud har en større betydning for krydssøgningen til de almen gymnasiale uddannelser.

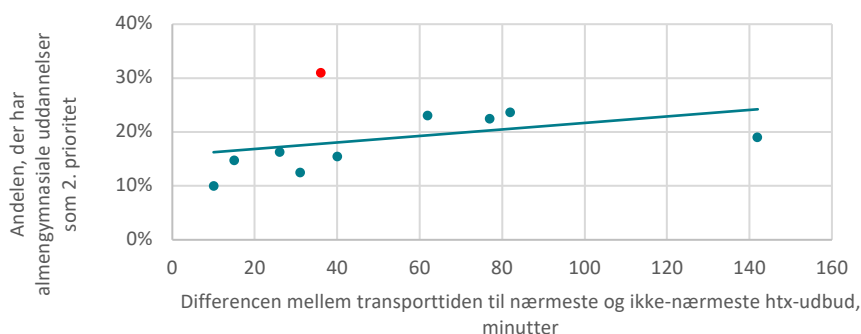
Et eksempel på dette er, at ansøgerne med htx som 1. prioritet i Nordsjælland har en større andel af ansøgere med almengymnasiale uddannelser som 2. prioritet, hvis man sammenligner med andre landsdele, der har nogenlunde samme forskel i transporttiden til nærmeste og ikke-nærmeste htx-institution. Dette kan skyldes mange andre faktorer såsom kultur, forældrenes påvirkning, ansøgerens omgangskreds m.m.

Figur 1: Sammenhængen mellem andelen af hhx-1. prioritetsansøgninger, der har almengymnasiale uddannelser som 2. prioritet og differencen mellem transporttiden (i minutter) til nærmeste og ikke-nærmeste hhx-udbud opgjort på landsdele i 2020.



Kilde: Børne- og Undervisningsministeriet og DEG's beregninger

Figur 2: Sammenhængen mellem andelen af htx-1. prioritetsansøgninger, der har almengymnasiale uddannelser som 2. prioritet og differencen mellem transporttiden (i minutter) til nærmeste og ikke-nærmeste htx-udbud opgjort på landsdele i 2020.



Kilde: Børne- og Undervisningsministeriet og DEG's beregninger.

Resultatet af ovenstående figurer påviser, at krydssøgning mellem de gymnasiale uddannelser kan ansues som en intertemporal beslutningsproces, der forekommer når

den enkelte ansøgers kortsigtede omkostninger, hvilket kan være øget transporttid, overstiger de langsigtede gevinster ved at gennemføre uddannelsen. Desto større forskellen er mellem transporttiden til det nærmeste og ikke-nærmeste hhx- eller htx-udbud desto højere andel af eleverne vælger krydssøgning til de almengymnasiale uddannelser som 2. prioritetsansøgning.

Om data

Data, der er anvendt i denne analyse, stammer fra Børne- og Undervisningsministeriet og er suppleret med DEG's egne beregninger. Der er endvidere inddraget resultater fra analyser udarbejdet af EVA samt Implement Consulting Group og Damvad Analytics.

I anvendelsen af data fra BUVM tages, der følgende forbehold.

- BUVM's opgørelsesmetode for elever med 1. prioritetsansøgning til de erhvervsgymnasiale uddannelser med de almengymnasiale uddannelser som 2. prioritet:
 - I ministerens svar på spørgsmål 25 (Alm. del) er antallet og andelen af 1. prioritetsansøgningerne til de erhvervsgymnasiale uddannelser, der har haft en almengymnasial uddannelse som 2. prioritet fordelt på afdelingsniveau.
 - Efterfølgende har DEG selv opgjort, hvilken landsdel afdelingen tilhører, og suppleret med om afdelingen udbyder hhx, htx eller begge.
 - I få tilfælde har afdelingerne udbudt både hhx og htx, hvormed disse observationer både indgår i populationen for krydssøgningen for hhx og htx i figur 1 og 2.
- På de erhvervsgymnasiale uddannelsesudbud findes der ikke at være bestemte kapacitetsbegrænsninger for udbudsstederne, men eleverne er ikke garanteret en plads. Det er sjældent, at eleverne ikke optages, hvormed de unge derfor kan forvente optagelse på et erhvervsgymnasialt udbudssted, medmindre det er et udbud af høj popularitet.
 - Dette betyder derfor, at der kan opstå en bias ift. elevernes 2. til 5. prioritetsansøgninger, da en forventning af optagelse på 1. prioriteten kan reducere graden af overvejelse for 2. til 5. prioritetsansøgningen.
- Det antages i analysen, at 1. prioritetsansøgningerne til ikke-nærmeste institutioner ikke har 2. prioritetsansøgninger, der er almengymnasiale uddannelser, da de uafhængigt af transporttid tilvælger de erhvervsgymnasiale uddannelser.